

УДК 811.161.2:378.147

ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКЛАДАННЯ РІДНОЇ МОВИ (В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ)

Нагрибельна І.А.

У статті аналізуються основні аспекти професійно-методичної підготовки вчителя початкової школи. Особливу увагу автор приділяє методичній підготовці майбутнього фахівця початкової освіти до викладання рідної мови.

Ключові слова: професійно-методична підготовка, професійне становлення вчителя, методи викладання початкового курсу рідної мови.

Постановка проблеми. Проблема професійно-методичної підготовки вчителя трактується різнопланово, що свідчить про багатогранність цього процесу та науковий інтерес до неї. Так відомі різні підходи до визначення сутності професійної підготовки з позицій сучасної психолого-педагогічної науки. Наприклад, психологи трактують її як засіб приросту індивідуального потенціалу особистості, розвитку її резервних сил, пізнавальної та творчої активності на основі оволодіння загальнонауковими та професійно значущими знаннями, вміннями й навичками [10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми професійної підготовки вчителя у вищій школі дозволяє зробити висновок про наявність взаємозв'язку методичної діяльності вчителя початкової школи з процесом його підготовки та станом готовності до її здійснення. Цю проблему у різний період досліджували такі вчені: В.Семиченко (1989 р., 1992 р.) [7], В. Бондар (1996 р.) [1], О.Мороз, О.Падалка, В.Юрченко (2003 р.) [4], З.Слепкань (2006 р.) [8].

Здійснений аналіз науково-методичної літератури дає підстави говорити про те, що процес входження нашої країни до європейського освітнього простору має позитивно позначитися на якості підготовки педагогічних кадрів, підвищенні рівня конкурентоспроможності випускників, гармонізації вищої педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Особливим напрямом професійної підготовки вчителя початкової школи є методична підготовка до викладання рідної мови. Спираючись на вищесказане, можна визначити її як: а) процес засвоєння теоретичних знань з методики навчання української мови в 1-4 класах і формування спеціальних умінь, необхідних для викладання цього предмета; б) результат

зазначеного процесу, що характеризується певним рівнем розвитку особистості, сформованості методичних знань, умінь і навичок; в) педагогічну систему, що має певний зміст і структуру; г) пізнавальну діяльність, пов'язану із засвоєнням методичних знань і активним уключенням у практичну методичну діяльність. При цьому під готовністю вчителя до викладання рідної мови в початковій школі ми розуміємо інтегровану особистісну якість, що характеризується емоційно-ціннісним ставленням учителя до реалізації комплексу завдань предмета «Рідна мова» і власної підготовки до методичної діяльності, стійкою професійною спрямованістю на оволодіння нею, наявністю необхідних психолого-педагогічних, лінгвістичних, літературознавчих та методичних знань і здатністю до їх самостійного поповнення, а також сформованістю загально- і частковометодичних умінь.

Визначаючи роль і місце власне філологічної підготовки у професійному становленні вчителя початкової школи, науковці (Н.Світловська, М.Соловейчик та ін.) пропонують визнати базисною методичну підготовку, а цикл філологічних навчальних дисциплін сприймати як цикл прикладний, тобто такий, що подає мовознавство й літературознавство не як науки в чистому вигляді, а як спеціально препаровані відомості з цих наук, зорієнтовані на майбутню спеціальність. Ідеться про мовну й мовленнєву компетентності вчителя початкової школи, тобто володіння ним комплексом необхідних лінгвістичних і комунікативних умінь.

Методична підготовка передбачає оволодіння змістом і методами викладання початкового курсу рідної мови. Це забезпечується вивченням студентами ВНЗ відповідної дисципліни. У процесі входження до єдиного європейського освітнього простору ми прагнемо позбутися тенденції до дроблення курсів. Досвід свідчить, що такі курси як «Теорія і методика навчання дітей української мови в школах з російською мовою викладання», «Основи мовленнєвої діяльності» та ін. не мають чітко визначеного предмета й логіки викладання, позбавлені системності. Вони дублюють матеріал таких курсів як «Методика навчання української мови», «Сучасна українська мова», «Психолінгвістика». Читання таких курсів спричиняє неминуче

дублювання у викладі матеріалу, неможливість організувати виконання студентами комплексних завдань.

Особливості структурних компонентів професійно-методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи зумовлюють специфіку її організації, принципи добору й застосування необхідних форм і методів її здійснення. Також сьогоденні цей процес має враховувати низку положень Болонської декларації, а саме: введення двох циклів навчання, впровадження кредитної системи, контроль якості освіти, забезпечення випускників роботою та ін. Виконання зазначених положень дозволить вітчизняній вищій школі підвищити якість освітніх послуг та набути незалежних конкурентних переваг.

Саме тому в останні роки зроблено чимало спроб переосмислення структури, змісту та організації процесу лінгводидактичної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Вважаємо, що методична підготовка студентів має бути побудована так, щоб основи знань про закономірності процесу оволодіння молодшими школярами рідною мовою засвоювались майбутніми педагогами під час спеціально організованої діяльності, спрямованої на розв'язання методичних задач. За такої умови у студентів формуватиметься евристичний стиль мислення, розвиватимуться творчі здібності, необхідні для самостійного дослідження методичних явищ.

Висновки з даного дослідження і перспективи дальших роз-

робок.

У результаті аналізу проблеми професійно-методичної підготовки вчителя початкової школи в умовах входження Болонського процесу було зроблено висновок про те, що багатокомпонентність структури підготовки вчителя початкової школи до викладання рідної мови зумовлена широким спектром навчальних, розвивальних та виховних завдань, які стоять перед учителем на кожному уроці рідної мови та читання.

Проте, головне, що мають усвідомити майбутні вчителі початкової школи – це первинність лінгвістичної інформації в контексті їх професійної підготовки до викладання рідної мови. Оскільки новітні досягнення сучасної лінгвістики, такі як функціональна стилістика, психолінгвістика, текстологія та ін. не можна заперечувати, тому не можна заперечувати і їх вплив на інші аспекти навчального процесу. Таким чином, цей вплив спостерігаємо на змісті шкільного курсу мови і відповідно на організації навчального процесу (методи, прийоми роботи, види дидактичного матеріалу та ін.).

Перспективи подальшого дослідження. Матеріал даної статті не висчерпує усіх аспектів порушеної проблеми, а є лише одним із її напрямів. До перспективи подальшого дослідження ми відносимо аспект активізації самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів початкової школи як при принципового положення Болонської конвенції.

Література

1. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / Володимир Іванович Бондар. – К.: НПУ, 1996. – 67с.
2. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: Монографія / Наталія Василівна Гузій. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – 243 с.
3. Колот А.М. Реалізація принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю / Анатолій Михайлович Колот. – Вища школа. – 2004. – №2-3. – С.13-17
4. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник / Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. / За заг. ред. О.Г.Мороза. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.
5. Педагогічний словник / За ред. М.Д.Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 363 с.
6. Семиченко В.А. Концепция целостности и ее реализация в профессиональной подготовке будущих учителей: дис. ... докт. психол. наук: 19.00.07 «Педагогическая психология» / Валентина Анатолієвна Семиченко. – К., 1992. – 432 с.
7. Семиченко В.А. Психологические основы процесса профессиональной подготовки студентов вуза: Учебное пособие / Валентина Анатолієвна Семиченко. – Полтава, 1989. – 86 с.
8. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі (курс лекцій для майбутніх магістрів) / Зінаїда Іванівна Слєпкань. – К.: НПУ ім.М.Драгоманова, 2006. – 210 с.

Нагрибельная И.А.

Профессионально-методическая подготовка будущего учителя младшей школы преподавания родного языка

В статье анализируются основные аспекты профессионально-методической подготовки учителя младшей школы. Особое внимание автор уделяет методической подготовке будущего специалиста младшей школы преподаванию родного языка.

Ключевые слова: профессионально-методическая подготовка, профессиональное становление, методы преподавания начального курса родного языка.

Nagribelnaya I.A.

Vocational and methodical preparation of future elementary school teachers to teach their native language (in the context of the Bologna process)

The author of the article has considered main aspects of professional and methodical training of primary school teachers. Much attention has been paid to teaching methods of training of future primary schools specialist to the teaching of mother tongue.

Key words: professional and teaching methods, professional attitude of a teacher, teaching methods of primary course of mother tongue.